

Høringsnotat - høring om rusreform, overdosestrategi og NOU om ruspolitikk

Juvente er en ungdomsorganisasjon som jobber med ruspolitikk og forebygging. Vårt utgangspunkt er at den mest solidariske ruspolitikken er den som bidrar til at færrest mulig opplever problemer med egen eller andres bruk av rusmidler. Vi takker for muligheten til å gi våre innspill til komiteens videre arbeid med de tre representantforslagene.

Representantforslag om en rusreform for å sikre skadeforebygging og individuell helsehjelp til rusavhengige

Representantforslaget har flere gode tiltak som kan styrke innsatsen overfor rusavhengige og bedre deres situasjon. Forslaget bærer imidlertid preg av et ønske om endring av ruspolitikken uten at det tas tilstrekkelig hensyn til folkehelseaspektet. Ruspolitikk angår ikke bare rusavhengige og rekreasjonsbrukere. Politikken regulerer atferd med skadepotensiale både for den som bruker, for de rundt brukeren og for samfunnet som helhet. Utfordringen er å skape en politikk som reduserer skadelige effekter hos en gruppe uten å føre til økte skadelige effekter hos andre. Derfor må også ruspolitikken utformes slik at den tar flere hensyn.

Forslaget er også for ensidig i bruken av overdosetall som målestokk for å vurdere om norsk ruspolitikk er god eller dårlig sammenlignet med andre land. Norge har for høye overdosetall, men dette er tall som ikke nødvendigvis er sammenlignbare mellom land siden datainnsamlingen er ulik. Vel så viktig bør det være å se på bruken. Norge har lav bruk av illegale rusmidler, og blant ungdom er vi blant de landene med lavest bruk i Europa. Overdosetallene er dypt bekymringsfulle, og det bør legges betydelig innsats inn på å styrke de mekanismene man vet kan ha betydning, ikke minst innenfor rehabilitering, ettervern og oppfølging i periodene etter behandling og soning.

Juvente mener at narkotiske stoffer fortsatt bør være forbudt å bruke, besitte og selge. Forbudet har i seg selv forebyggende effekt, og er også viktig for at man skal kunne gripe inn tidlig nettopp for å unngå at mennesker får større problemer enn nødvendig. Folkehelseinstituttet melder at terskelen for å si ja til illegale rusmidler har gått ned, men at dette har blitt «gjemt» bak en reduksjon i tilgjengelighet. Økt tilgjengelighet gjennom endringer i lovverket vil følgelig kunne føre til en markant økning i bruk, og dermed også skader. For unge med høy grad av sårbarhet, for eksempel unge med rusproblemer i familien, er et tydelig lovverk viktig både som signal og argument for å ta gode valg. Forbudet er ikke i strid med at rusmisbrukere kan gis god helsehjelp. Rusavhengighet er først og fremst et helseproblem og skal behandles som det, men selv om ikke all rusbruk gir akutte skadevirkninger er det ikke nødvendigvis uproblematisk, verken for brukeren selv eller de rundt. Derfor bør man kartlegge handlingsrommet til å gjøre forbedringer for rusavhengige og samtidig ta vare på de gode effektene ved tiltak og reguleringer som allerede finnes.

Ingen skal føle skam eller utsettes for stigmatisering på grunn av rusbruk, verken i møte med myndigheter, behandlingsapparat eller ute i samfunnet. Skam og stigmatisering er holdningsproblemer som må bekjempes, men disse er ikke knyttet til stoffenes lovlighet. Også mennesker med problemer knyttet til f.eks. alkohol eller pengespill opplever dette. Juvente støtter opp om å bygge ut behandlingsapparat og helsetilbudet for rusbrukere, men advarer mot å gjennomføre en reform som vil svekke samfunnets evne og mulighet til å kunne gripe

inn før bruken har blitt til problematisk misbruk, og som vil kunne senke terskelen for rusbruk blant allerede sårbare ungdommer.

Juvente ønsker å spille inn fem prinsipper som vi mener bør være styrende for ruspolitikken:

1. **Forebygging skal være førsteprioritet:** Forebygging er både mer humant og billigere enn å reparere skader. Det må benyttes et bredt spekter av forebyggende tiltak som når ut både til hele samfunnet og særlig sårbare grupper. Her inngår også økt innsats på områder som ofte er bakenforliggende årsaker til narkotikabruk, som utenforskap og dårlige oppvekstforhold.
2. **Lav bruk gir mindre skade:** Fra alkoholforskningen vet vi at skadenivået henger tett sammen med bruken. For å holde ruskadene på et lavt nivå må også bruken av rusmidler være lav.
3. **Kunnskap må være basisen:** Norsk narkotikapolitikk må være basert på hva vi vet om effekter av bruk, om hvilke forebyggingstiltak som har effekt og hvilke behandlingsmetoder som gir best resultat.
4. **Narkotikabruk påvirker flere enn brukeren:** Personer som står nært en rusmisbruker, ikke minst barn, blir hardt rammet av misbruk og avhengighet. Også samfunnet påvirkes, blant annet gjennom kostnadene bruken medfører.
5. **Det skal være lett å få hjelp:** Rusavhengige skal ha enkel tilgang på hjelp, og skal møtes på en måte som er fordomsfri, støttende og ikke dømmer. Målet skal være å hjelpe mennesker tilbake til et fritt og meningsfullt liv. Det krever tålmodighet og tilpasningsdyktige tjenester.

Representantforslag om en ny overdosestrategi

Juvente støtter forslaget om ny overdosestrategi. Nullvisjonen for overdosedødsfall som legges til grunn er viktig for å sikre tilstrekkelig innsats. Det er positivt at nærstående og pårørende gis en plass i strategien. Fokuset på høyrisikosituasjoner vil være viktig for å sette inn gode virkemidler på riktig tidspunkt. Juvente støtter også tanken om å utvikle en strategi basert på trender for rusbruk i andre land, slik som f.eks. opioidepidemien i USA, for å ligge i forkant av en eventuell utvikling. Arbeidet mot overdoser bør ikke løsrives fra arbeidet for å redusere bruken av de skadelige stoffene i befolkningen.

Representantforslag om ei offentlig utgreiing (NOU) om norsk ruspolitikk

Juvente støtter forslaget om å gjennomføre en NOU om norsk ruspolitikk, og mener en slik utredning vil være et godt verktøy i videre ruspolitisk arbeid. Spesielt er vi fornøyde med at målet både innebærer hensynet til rusmisbrukerne og samfunnet. NOUen bør kartlegge handlingsrommet man har for å drive god og effektiv helsehjelp, verdig omsorg og solid forebyggende innsats samtidig. Forslagsstillerne er tydelige på at tilgangen er et viktig innsatspunkt, og Juvente støtter dette. Vi oppfordrer til at det her inkluderes både fysisk, psykisk, økonomisk og sosial tilgjengelighet, slik at man også kartlegger ulike effekter av de ruspolitiske virkemidlene på rekrutteringen. Juvente er glad for at forslaget om NOU så tydelig gjør forebygging til en del av det ruspolitiske arbeidet.

Oslo, 29. januar 2018

Øyvind Kind Robertsen
styreleder

Kjetil Vesteraas
daglig leder